

4. Верланов Ю. Фінансово-економічний механізм та інструменти політики розвитку туризму в Україні // Наукові праці ЧДУ імені Петра Могили. 2005. Т.38. Вип.25. С.76-85.
5. Коленда Н. Фінансовий механізм забезпечення реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2008. Вип. IV. Т.2. С.274-282.
6. Дубовікова О. Система фінансування курортно-рекреаційного комплексу // Економіка Криму. 2009. №28. С.36-39.
7. Чайковська О., Костенко Г. Фінансові умови розвитку санаторно-курортних закладів // Торгівля і ринок України. 2009. Вип.28. Т.3. С.320-325.
8. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємств: Навчальний посібник / Л.А. Костирко, О.О. Терещенко, Р.О. Костирко, О.О. Серета. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. 466 с.
9. Моїсєєв В.В., Домбровська С.О. Переваги та недоліки вартісно-орієнтованого підходу до управління підприємством. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Випуск 40. 2020. С. 63-67. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/690/678>
10. Стратегічний фінансовий менеджмент : навчальний посібник / Л.А. Костирко, Р.О. Костирко, І.М. Куца, І.О. Тарасенко. – 2-ге вид. перероб та доп. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 465 с.

УДК 336.2 (477)

А. Олешко, О. Цєпова

oleshko.aa@knutd.edu.ua, alexandra.tzepowa@gmail.com

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ІННОВАЦІЙНІ ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Ключовою трансформацією на глобальному ринку фінансових послуг є перехід до інноваційних безготівкових грошей, відмова від готівкових розрахунків. У зв'язку із інтеграцією фінансових ринків, і, особливо, створенням єдиного ринку фінансових послуг в країнах Європейського союзу, 1 серпня 2022 року було введено в дію Закон України “Про платіжні послуги”, який спрямований на вдосконалення та інноваційний розвиток ринку платіжних послуг [1].

Відповідно до цього закону платіжна послуга - це діяльність надавача платіжних послуг з виконання та/або супроводження платіжних операцій; платіжна система - система для виконання платіжних операцій із формальними та стандартизованими домовленостями і загальними правилами щодо процесингу, клірингу та/або виконання розрахунків між учасниками платіжної системи.

Платіжні системи функціонують на основі затвердженої сукупності правил, відносин, методик розрахунку, загальних і локальних нормативів, що визначають порядок здійснення фінансових операцій та взаєморозрахунків між її учасниками. Сучасні міжнародні платіжні системи забезпечують безпечну, безперервну і продуктивну роботу та надійне функціонування системи проведення платежів.

Основними елементами платіжних систем є:

організації, що здійснюють переказ коштів та погашення боргових зобов'язань;

договірні відносини, що регламентують способи безготівкових розрахунків;

комунікаційні системи та фінансові інструменти для грошових переказів між суб'єктами економіки [2].

Інноваційні платіжні системи – це електронні платіжні системи, сукупність сучасних процедур, технологічних рішень та інструментів та пов'язаних з ними комп'ютерних мереж, використовуваних для проведення фінансових транзакцій і для передачі засобів між учасниками цієї платіжної системи. Ці системи можуть бути мобільними додатками, онлайн-платіжними платформами, криптовалютами та іншими інноваційними рішеннями.

Система масових платежів в Україні представлена національною системою масових електронних платежів (НСМЕП), в яку входять як і платіжна система, створена НБУ- СЕП, так і інші платіжні системи, створені небанківськими установами.

За даними Національного банку України було визначено перелік важливих об'єктів платіжної інфраструктури в Україні 2022 року. Єдина системно важлива платіжна система - система електронних платежів (СЕП) Національного банку України. Серед важливих платіжних систем зазначено: “MasterCard”; “Visa”; “NovaPay”; “Фінансовий світ”; “Поштовий переказ”.

Порівняно з результатами за 2020-2022 роки загальні обсяги операцій платіжних систем збільшились на 5 млрд дол. США [3; 4]: “MasterCard”: у 2020 році - 94 млрд дол. США та у 2022 році - 82 млрд дол. США; “Visa” у 2020 році - 49 млрд дол. США та у 2022 році - 67,3 млрд дол. США; “NovaPay”: у 2020 році - 4,39 млрд дол. США та у 2022 році - 4,235 млрд дол. США; “Фінансовий світ”: у 2020 році - 1,2 млрд дол. США та у 2022 році - 1,292 млрд дол. США; “Поштовий переказ”: у 2020 році - 1,82 млрд дол. США та у 2022 році - 1,249 млрд дол. США, що засвідчує зростання попиту на використання таких систем.

1 квітня 2023 року стартувала нова версія СЕП-4 на базі міжнародного стандарту обміну повідомленнями ISO 20022. За даними Національного банку України у I півріччі 2023 року СЕП-4 обробив 197,2 млн платежів на суму близько 108 541 млрд грн [5]. Зазначають, що потенціал СЕП значно більший - система спроможна щоденно обробляти у 10 разів більше транзакцій, ніж та кількість, що є сьогодні.

Інноваційні платіжні системи надають споживачам можливість здійснювати транзакції швидко, зручно та мати максимальний захист персональних даних при електронних платежах. Це сприяє покращенню якості обслуговування і забезпечує розвиток широкого спектру послуг, від мобільних платежів до електронного грошового переказу, що стають більш доступними для всіх.

Підвищення конкуренції на ринку фінансових послуг через введення нових технологій і платіжних рішень веде до зниження вартості фінансових послуг і збільшення їх доступності, відповідно зменшуються витрати на обробку, захист, проведення транзакцій. Активне користування електронними платіжними системами сприяє зменшенню обсягу готівкової гривні, відповідно й зменшенню витрат на друк коштів, їх зберігання.

Завдяки інноваційним платіжним системам збільшується кількість активних користувачів, таких, хто має обмежений доступ до банківських установ або живе в віддалених районах. Можливість здійснювати операції через мобільні додатки в будь-який час і в будь-якому місці та не переживати за безпеку власних фінансів створюють зручні умови для користування різними фінансовими послугами.

Постійний розвиток та вдосконалення методів захисту фінансових транзакцій, таких як біометрична ідентифікація, а саме відбитки пальців, розпізнавання обличчя або сканування райдужки, для підтвердження особи користувача, шифрувальні технології, що запобігають несанкціонованому доступу до інформації передачі даних між користувачем та платіжною системою, новітні системи моніторингу та аналізу, що вчасно виявляють підозрілі активності, які несуть ймовірну загрозу безпеці, сприяють підвищенню рівня безпеки фінансових транзакцій, зменшенню ризику кіберзлочинності та шахрайства, захисту особистих даних і запобігання фінансовій злочинності.

Збільшення кількості активних користувачів платіжних систем створює новий споживчий попит і сприяє більшому обігу грошей в економіці. Малі та середні підприємства розширюють свої ринки та залучають нових споживачів послуг, що призводить до збільшення обсягів торгівлі та прибутку, що також є стимулом для створення нових робочих місць та поштовхом інвестувати у нові технології та виробництва. Для бізнесу інноваційні платіжні системи надали можливість керувати фінансами більш ефективно та доступно: швидко здійснювати операції з прийому грошових переказів від клієнтів та оплати постачальникам. Швидкий обмін інформацією щодо оплати товарів та послуг в свою чергу підвищує довіру споживачів і сприяє більш активному використанню фінансових послуг.

Впровадження швидких, захищених та доступних міжнародних фінансових транзакцій з можливістю зниження витрат на конвертацію валют та супутні комісії за міжнародні перекази сприяє розширенню бізнесу та налагодженню розвитку економічного співробітництва між країнами і регіонами, що сприяє зростанню обсягів експорту і імпорту товарів і послуг. Інноваційні платіжні системи дозволяють здійснювати міжнародні транзакції швидше та ефективніше та підтримують глобальну торгівлю, що сприяє зростанню світової економіки.

Таким чином, інноваційні платіжні системи відіграють важливу роль у розвитку інфраструктури цифрових фінансових послуг, розширюють можливості існуючих учасників платіжного ринку та створюють умови для появи нових, сприяють посиленню конкуренції та загальному економічному зростанню.

Список літератури

1. Закон України «Про платіжні системи і переказ коштів в Україні» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>.
2. Oleshko, A., Tymoshenko, O., & Trokhymets, O. (2018). Formation of the Cashless Economy in Ukraine and in the World. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(2), 147-150.
3. Звіт з оверсайту інфраструктур фінансового ринку за 2022 рік. [Онлайн]. Доступно: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2022.pdf?v=4 року (дата звернення: 24.09.2023).
4. Звіт з оверсайта інфраструктур фінансового ринку за 2020 рік. [Онлайн]. Доступно: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2020.pdf?v=4 року (дата звернення: 24.09.2023).
5. Національний банк України. СЕП. Факти та цифри, I півріччя 2023 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/sep-fakti-ta-tsifri-i-pivrichchya-2023-roku> (дата звернення: 24.09.2023).